

CÙ LAO PHỐ (BIÊN HOÀ)

Hoàng Dũng Huệ

Là một hòn đảo phù sa nổi lên giữa sông Đồng Nai với hình dáng như một cái chuông, cù lao Phố xưa có tên là Nông Nại đại phố, ngày nay là xã Hiệp Hoà, thành phố Biên Hoà, tỉnh Đồng Nai. Là vùng đất địa linh nhân kiệt, cù lao Phố đang là đối tượng của các nhà nghiên cứu khảo cổ học về những giá trị văn hoá lịch sử và du lịch sinh thái của Đồng Nai.

[Cầu Ghềnh dẫn vào cù lao Phố.](#)

Từ trong lịch sử

Cù lao Phố rộng 697ha với dân số 2.400 hộ gia đình nhưng lại đứng đầu về "mật độ đình, chùa" cao nhất Nam bộ, với 11 đình, chùa, 3 di tích lịch sử văn hoá quốc gia và quần thể mộ cổ hạp nhất. Bậc tiền hiền Nguyễn Hữu Cảnh đã chọn cù lao Phố để thiết lập thủ đô hành chính nhằm làm bản doanh mở mang bờ cõi phương Nam. Kể từ ngày khai phá 1698, cù lao Phố trở thành thương cảng sầm uất của phương Nam giao thông với bên ngoài.

[Sư cô Diệu Trí, trụ trì chùa Đại Giác, đang cầm bút tích của công chúa Ngọc Anh.](#)

Cuối thế kỷ 18, cù lao Phố chịu phải cảnh chiến tranh tàn phá giữa nhà Tây Sơn và Nguyễn Ánh. Chính trong giai đoạn này, một vị công chúa của chúa Nguyễn là Ngọc Anh đã có dịp tạm lánh nạn tại một ngôi chùa cổ trong vùng là chùa Đại Giác. Cảm nhận công đức của chùa nên năm 1802, khi lên ngôi, vua Gia Long đã ban tặng chùa một pho tượng Phật A Di Đà thật lớn bằng gỗ quý cùng một tấm hoành phi sơn son thếp vàng khắc ba chữ Đại Giác tự treo tại chính điện. Vua cũng cho xây lầu chuông, lầu trống, cho công binh dùng voi bạch tượng giúp san nền, nện móng.

Về phần công chúa Ngọc Anh, theo ni sư trụ trì cho biết, cũng đã cắn ngón tay dùng máu viết trên lụa tặng chùa đôi câu đối bằng chữ Hán. Hiện nay, bút tích của công chúa vẫn được trân trọng lưu giữ tại chùa. Câu đối như sau:

**Ứng - Ngọc Anh công chúa mệnh đề - Biên Hoà,
Đại Giác cổ tự**

*Đại tha nguyên chính đạo, quán danh lợi vị phong trần bào
anh đảo đầu, vô đắc vô minh, chư bàn thị huyễn.*

*Giác ngộ hoá huyền cơ, chiếu tham sân si sắc tướng chân như, cứu cánh bất sinh bất diệt, ngũ
uẩn giai không.*

Thiên vận Giáp Dân

Mạnh hạ kiết nhật

Đệ tử Lý Văn Lạc cung phụng.

Tạm dịch:

Kính ghi – Công chúa Ngọc Anh – Đại Giác cổ tự đất Biên Hòa.

Làm người trong chính đạo, phải xem danh lợi như gió bụi, như bóng nước xoay vần, chẳng thấu vô minh, tất cả chỉ là huyễn.

Tỏ ngộ được huyền cơ, soi rọi được tham sân si, sắc tướng của chân như rớt cuộc chẳng sanh diệt, năm uẩn đều là không.

Vận trời năm Giáp Dần,

Ngày tốt tháng đầu mùa hạ.

Nét sinh tài tràn đầy.

[Tượng Phật A Di Đà nơi chính điện,
dấu tích của vua Gia Long.](#)

Điều gì được thông tin và lưu giữ lại nơi du khách sau khi ghé thăm đất Đồng Nai? Đó là sự cảm nhận các giá trị thực về tính cách lịch sử đặc thù, về văn hoá, phong cách sinh hoạt hồn nhiên và về nét sinh thái đang tràn đầy trong thiên nhiên... Đó là các làng nghề gốm thủ công cổ truyền chạy dọc theo hai bờ sông Đồng Nai, các làng nghề mây tre lá, hoa kiểng, bonsai, điêu khắc gỗ, làng đá Bửu Long, Bến Gỗ... Đó là các làng bưởi Tân Triều, Vĩnh Cửu nổi tiếng. Đó là các khu du lịch sinh thái như danh thắng Bửu Long, chùa Bửu Phong, hồ Long Ẩn; hoặc các rừng sinh thái tự nhiên như vườn quốc gia Cát Tiên.

Ngoài ra, còn phải kể đến hệ thống các cù lao trên sông Đồng Nai cũng như các thác, hồ... trên khắp địa bàn tỉnh đến nay vẫn còn giữ được các giá trị nguyên sơ như cù lao Tân Vạn, cù lao Rùa, cù lao Ba Sang, cù lao Ông Cò, hồ Sông Mây, Bàu Sáu, Bàu Chim, rừng Bằng Lăng, đồi Hoa Thị, hồ Trị An, cây gỗ và cây thiên tuế 1.000 năm tuổi, rừng Sác, mộ cổ Hàng Gòn Suối Giăng, thác Sông Nhạn, thác Bến Cự, thác Trời, đảo Ó, đảo Đồng Trường, thác Xuân Mai, khu du lịch thác Giang Điền. Bạn hãy thử một lần tìm đến...

[Tám hoành phi Đại Giác tự.](#)